

Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Kastamonu University Journal of Faculty of Economics and
Administrative Sciences

Haziran 2023 Cilt:25 Sayı:1
 iibfdergi@kastamonu.edu.tr

Başvuru Tarihi / Received: 07.12.2022
Kabul Tarihi / Accepted: 18.05.2023
DOI: 10.21180/iibfdkastamonu.1216022

Katılım Bankalarında Havuz Problemi

Turgay GEÇER¹

Öz

Bu çalışmada, Katılım Bankalarının gelir elde etme ve kâr/zarar paylaşım mekanizmaları, düzenlemeler perspektifinden fon havuzları, kredi türleri, birim değer, birim hesap değeri ve hesap değeri kavramları ele alınmıştır. Son 20 yıldır yüksek oranda desteklenmelerine rağmen, Katılım Bankaları başarılarının neden bu kadar sınırlı kaldığını tartışılmaktadır. Özel Finans Kurumlarının Katılım Bankalarına dönüşümü ile Katılım Bankalarının konvansiyonel bankacılığa yakınsamasına odaklanılmaktadır.

Faizsiz bankacılığın farklı bir versiyonu olan Katılım Bankaları (Özel Finans Kurumları) 1985 yılından bu yana Türkiye’de faaliyet göstermektedir. Yaklaşık 40 yıllık bu süre zarfında, Katılım Bankalarının bankacılık sektöründen aldığı pay, kamu katılım bankaları sayesinde, ancak %8,28’e ulaşmıştır. Katılım Bankalarının temel fon kaynakları katılma hesapları (vadeli mevduat) ve özel cari hesaplar (vadesiz mevduatlar); ağırlıklı kredi ürünleri ise murabaha ve icara kredileridir (nakdi krediler). Katılım Bankaları, ‘kâr’ adı altında ‘vade farkı gelirlerini’, ‘zarar’ adı altında ‘karşılık giderlerini’ katılma hesaplarına dağıtmaktadır. Bu çalışmada, Katılım Bankaları tarafından katılma hesaplarına dağıtılması gereken diğer gelirler ile dağıtılmaması gereken diğer giderler ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Katılım Bankaları, fon havuzları, birim değer, krediler*

Jel Kodu: *G21, G23, E51*

Pool Problem in Participation Banks

Abstract

This paper studies the revenue-generating and profit/loss-sharing mechanisms of Participation Banks and the concepts of the pool of funds, unit value, unit account value, account value and types of credits from a regulatory perspective. It discusses why Participation Banks’ success is so limited, although they have been highly supported for the last 20 years. It is focused on the transition from Special Finance House to Participation Bank and the convergence of Participation Banks to conventional banking.

Participation Banks (Special Finance Houses) have operated in Turkey since 1985 as a different version of interest-free banking. During this nearly 40-year period, the share of Participation Banks in the banking sector reached only 8.28%, thanks to State Participation Banks. Participation Banks’ basic fund resources are ‘participation accounts’ and ‘special current accounts’; predominantly, credit products are Murabaha and Icara credits (credits). Participation Banks distribute ‘maturity difference income’ as ‘profit’, ‘provision expenses’ as ‘loss’ to participation accounts. This paper studies the other revenues that must be distributed and the other losses/expenses that must not be distributed to participation accounts by Participation Banks.

Keywords: *Participation banks, pools of funding, unit value, credits*

Jel Codes: *G21, G23, E51*

¹ **Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: tgecer@fsm.edu.tr **Orcid no:** 0000-0003-4430-2273

Extended Abstract

Introduction

The history of financial institutions based on interest-free finance began a half-century ago. The transformation that emerged in the Middle East in the 70s revealed the quest for interest-free financial system. The subsequent oil crises in the 70s and the 'capital' accumulating in Gulf Countries escalated this quest. The timeline of interest-free banking system in Turkey dates back to 1983. Two Special Finance Houses began to operate in 1985. Presently, six Participation Banks continue to operate. The share of Participation Banks in the Turkish banking system remained so limited. It is very hard for Participation Banks to reach the target of 20%–25% share in the banking sector, due to having disadvantages of 'limited' funds and credit products compared to conventional banks.

The main fund sources of Participation Banks are participation accounts (time deposits) and special current accounts (demand deposits). In practice, participation accounts are divided into sub-accounts called 'fund pool'. Participation Banks establish different fund pools for each currency (TL, USD, EUR) and gold.

Method

The account value refers to a coefficient that increases when the participation account holder deposits and decreases when the money is withdrawn; technically, the account value is the 'account balance'. The unit value is an index that increases when net income is earned and decreases when net loss is incurred. Each 'standard' or 'special' fund pool has its own cumulative unit value, in other words a 'unit value index'. The unit value for each fund pool starts with a base value of 100 on the opening dates of the fund pool and creates the unit value index over time. Technically, participation account holders invest in the unit value index calculated by Participation Banks. Participation Banks calculate the unit value index and unit account value for each day.

The factors affecting the unit value index calculation for 'standard' participation accounts are participation proportion, unit account value, available fund, participation account revenues, participation account losses, net income/loss, new unit value and new unit account value.

Participation proportions (sharing rates) are percentages that indicate at what rate the net income or net loss will be distributed to each pool of funds. Totals refer to the funds deposited in participation accounts. The available fund is mathematical result of expected loss provisions, contingent reserves, reserve requirements and cash held for liquidity. Gross funds are the funds granted as credit and not granted as credit. Participation account revenues are 'maturity difference income' on murabaha and icara (murabaha-like credits).

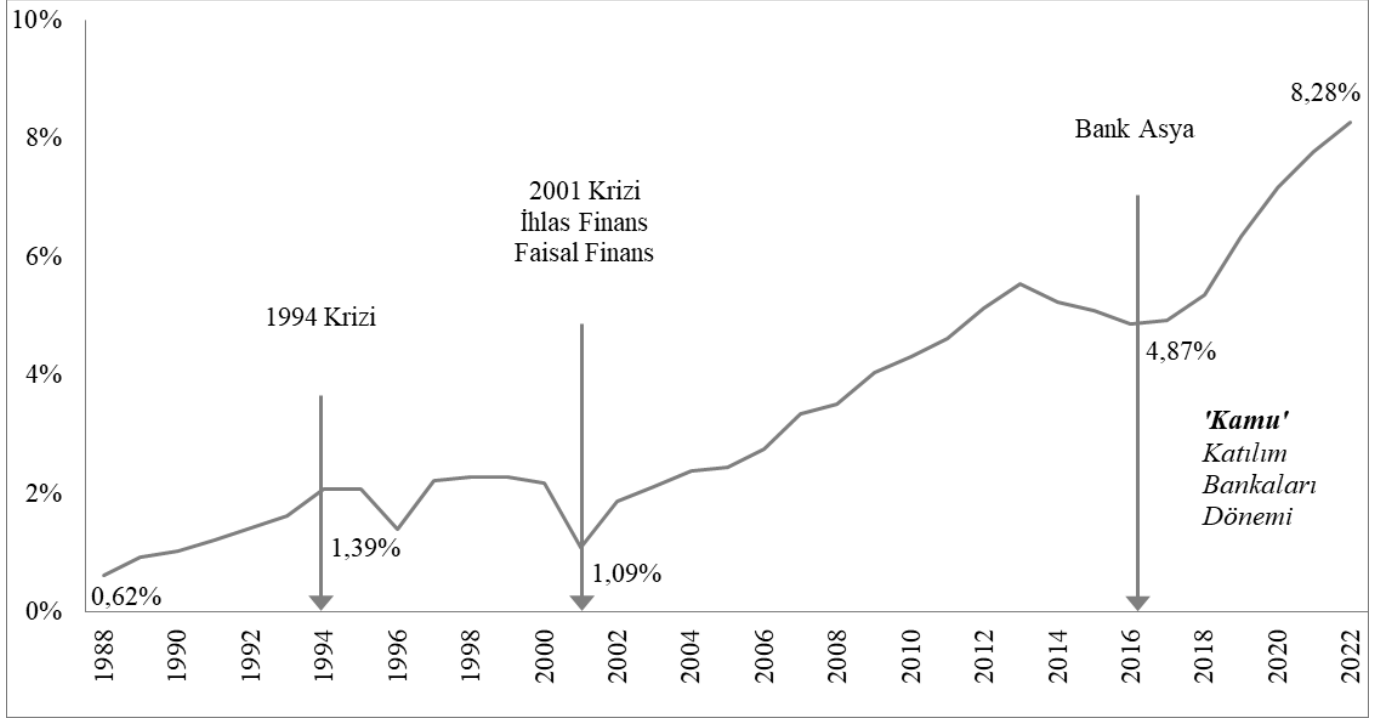
The main lending instrument of Participation Banks is the murabaha and murabaha-like (icara) credits, those are 99.3% of all credits. Thus, these credit institutions look like a 'Murabaha Bank' rather than a 'Participation Bank'. The main function of icara credit is not to rent the movable or real estate, but to finance it in installments. Musharaka credits are only 0.7% of all credits and mudaraba credits' share is zero.

Participation Banks can earn incomes, fees and commissions, not only profit, from credit from participation accounts. In principle, it is expected that all revenues earned through participation accounts will be distributed to participation accounts. Participation Banks must share additional revenues, such as fees and commissions received from credits funded by participation accounts, derivative income earned by using participation accounts, loss of profit, return on required reserves, foreign exchange income, net income accrued on participation accounts closed before nominal maturity and interbank incomes. Participation Banks have not to distribute losses/expenses, such as provision expenses of non-cash credits, market risk and operational risk on participation accounts.

Result and Discussion

Special Finance Houses (Participation Banks) emerged in 1983, and the first Special Finance House began to operate in 1985. In time, Special Finance Houses converged to conventional banking. Participation Banks preferred cash credit (murabaha and icara) based on 'maturity difference income' rather than products based on 'dividend/profit' (musharaka and mudaraba), which form the essence of interest-free finance. The calculation of murabaha and icara credit by Participation Banks is similar to the calculation of 'interest' credits of conventional banks. In addition, there are other incomes that Participation Banks must distribute to participation accounts and other losses/expenses that must not distribute. It is proposed to make new regulations regarding these issues.

Şekil 2: Katılım Bankalarının Bankacılık Sektöründeki Payı

Kaynak: TCMB, BDDK

Katılım Bankalarının Türk bankacılık sektörü içindeki payı sınırlı kalmış (Şekil 2) ve Aralık 2022 itibariyle, kamu katılım bankaları sayesinde, ancak %8,28'e (BDDK, 2022) düzeyine ulaşabilmiştir. Bu çerçevede, konvansiyonel bankalara kıyasla 'sınırlı' fon kaynağı ve ürünleri gibi dezavantajlara sahip Katılım Bankalarının, %20–%25 düzeyinde bir paya ulaşması oldukça güçtür. Katılım Bankaları için 'büyüme' hedefi yerine, daha etkin ve verimli faaliyet göstermeleri ve gelişmeleri için yeni stratejiler belirlemek daha rasyonel olabilir.

1. FON HAVUZLARI

Katılım Bankalarının temel fon kaynakları, katılma hesapları (vadeli mevduatlar) ve özel cari hesaplardır (vadesiz mevduatlar). Katılma hesapları uygulamada 'fon havuzu' olarak adlandırılan alt hesaplara ayrılmaktadır. Katılım Bankaları, her bir para cinsi için farklı fon havuzu oluşturmaktadır. Katılma hesapları, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3. maddesinde 'Katılım Bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca (?) kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplar' şeklinde tanımlanmaktadır. Katılma hesapları ve özel cari hesapları 'katılım fonlarını' oluşturmaktadır. Katılım fonları ise, 5411 sayılı Kanunun 3. maddesinde 'Katılım Bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan para' şeklinde ifade edilmektedir. Katılım fonları, katılma hesapları, özel cari hesaplar ve fon havuzlarının matematiksel ilişkisi şu şekildedir.

Katılım Fonları = Katılma Hesapları + Özel Cari Hesaplar

Katılma Hesapları = 'Standart' Katılma Hesapları + Yatırım Vekâleti Hesapları + Özel Fon Havuzları

'Standart' Katılma Hesapları = Fon Havuzu₁ + Fon Havuzu₂ + ... + Fon Havuzu_n

Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (1) 7. maddesi 1. fıkrası hükmüne dayanarak Katılım Bankaları ‘özel’ fon havuzları kurabilmektedir.

Yatırım vekâleti sözleşmesine dayalı katılma hesapları, ‘standart olmayan’ katılma hesapları olarak tanımlanabilir. Yatırım vekâleti uygulaması ile Katılım Bankaları, faizsiz bankacılığın temel dayanağı olan ‘ortaklık’ ilkesinden ayrılarak, ‘vekâlete’ dayalı bir fon yaklaşımı ortaya koymaktadır. Teknik olarak yatırım vekâleti hesapları, standart katılma hesaplarından ayrı fon havuzlarında işletilmektedir. Bu yöntemde Katılım Bankası ‘vekil’, yatırım vekâleti hesap sahibi ‘müvekkil’ konumundadır. Katılım Bankası, yatırım vekâleti hesap sahibine ‘yatırım vekâleti sözleşmesinde’ akdedilen ‘tahmini kâr oranı’ vermeyi hedeflemektedir. Bir Katılım Bankası, ‘standart’ katılma hesabı için %20 net getiri dağıtırken, bir yatırım vekâleti hesabı için %40 ‘tahmini kâr oranı hedefi’ belirleyebilir. Tahmini kâr oranı yöntemi, bu çalışmada da ele alınan birim değer, hesap değeri ve birim hesap değeri gibi ‘standart’ katılma hesapları için gerekli olan hesaplamaları anlamsız kılmaktadır. Tahmini kâr oranına göre yatırım vekâleti hesabının nominal vade sonundaki tutarı şu şekilde hesaplanmaktadır. Bu formül, konvansiyonel bankaların mevduatlar için kullandıkları ‘basit faiz’ formülüne oldukça benzemektedir.

$$\text{Yatırım Vekâleti Getirisi} = \text{Yatırım Vekâleti Hesabı} \times \left(\text{Tahmini Kâr Oranı} \times \frac{\text{Vade}}{365} \right) \quad 1$$

2. BİRİM DEĞER

İlgili Yönetmeliğin (1) 3. maddesi;

- (c) bendinde Birim Değer; ‘Katılım bankasının katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün için 100 olarak kabul edilen ancak kâr veya zarar edildiğinde değişen, kâr veya zarar kayıtlarının yapıldığı günlerde, vadelerine göre ayrılmış her bir fonun toplam değerinin fonun bir önceki günlük toplam hesap değerine bölünmesi suretiyle hesaplanan, kâr veya zarar kaydı yapılmayan günlerde ise bir önceki günün birim değerine eşit olan katsayı’
- (d) bendinde Birim Hesap Değeri; ‘Katılma hesabının cari değerini belirleyen ve birim değeri ile hesap değerinin çarpılması suretiyle hesaplanan, katılma hesabı sahibinin, üzerinde hak iddia edebileceği tutar’
- (e) bendinde Hesap Değeri; ‘Katılım bankasının katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün, hesap sahibince yatırılan tutarın 100 olarak kabul edilen birim değere bölünmesi suretiyle, müteakip günlerde ise, yeni açılan hesaplarda hesap sahiplerince yatırılan miktarın valör tarihindeki birim değere bölünmesi suretiyle, para yatıran veya çeken kişiye ait hesap değerine, hesap sahibince yatırılan miktarın valör tarihindeki birim değere bölünmesi ile çekilen miktarın ise hesabın açılış veya temdit tarihindeki birim değerine bölünmesi ile bulunacak tutarın, para yatırılmışsa eklenmesi, para çekilmişse çıkarılması suretiyle hesaplanan ve katılma hesabı sahiplerinin fon mevcuduna katılma oranını gösteren katsayı’ şeklinde tanımlanmaktadır.

Hesap değeri, katılma hesabı sahibi para yatırdığında artan ve para çektiğinde azalan bir ‘katsayıyı’ ifade etmektedir. Teknik olarak hesap değeri ‘hesap bakiyesidir’. Birim değer, net gelir elde edildiğinde artan ve net gider olduğunda azalan bir ‘endekstir’. ‘Standart’ veya ‘özel’ her bir fon havuzunun kendi kümülatif birim değeri, diğer bir ifadeyle ‘birim değer endeksi’ vardır. Her bir fon havuzu için birim değer, fon havuzunun açılış tarihlerinde 100 baz değerle başlar ve zaman

içerisinde birim değer endeksini oluşturur. 1985 yılından bu yana faaliyet gösteren Katılım Bankalarının (Özel Finans Kurumlarının) fon havuzu birim değer endekslerinin önemli bir 'getiri göstergesi' olabileceği aşikârdır. Teknik olarak, katılma hesabı sahipleri bu birim değer endeksine yatırım yapmaktadır. Katılım Bankaları, her gün için birim değer endeksi ve birim hesap değeri hesaplamaktadır. Katılma hesabı sahibinin Katılım Bankasından (anapara + kâr/zarar) talep hakkı, katılma hesabı nominal vadesinin bittiği tarihteki 'birim hesap değeri' tutarı kadardır. Birim değer, hesap değeri ve birim hesap değeri arasındaki matematiksel ilişki şu şekildedir.

Birim Hesap Değeri = Birim Değer x Hesap Değeri

3. BİRİM DEĞER HESAPLAMASI

İlgili Yönetmeliğin (1) 6. maddesi 5. fıkrasında zikredilen 'Katılma hesaplarının işletilmesinden doğan kâr veya zarar, para cinsi bazında her vade grubunun toplam fon havuzu içindeki ağırlığı oranında, Ek-1'de yer alan Günlük Birim Değeri Hesaplama Tablosuna uygun olarak hesaplanır' hükmüne göre Yönetmeliğin (1) Eki olan 'Günlük Birim Değer Hesaplama Tablosu ve Açıklamalarında' (Ek-1) birim değer endeksi hesaplaması izah edilmektedir. Düzenlemede 'yeni' birim değerini 'pozitif' veya 'negatif' yönde şekilde etkileyen ve hesaplama dâhil edilecek parametreler listelenmiştir. 'Standart' katılma hesapları için birim değer endeksi hesaplamasını etkileyen faktörler ve ait oldukları gruplar şu şekildedir.

1. Grup: Katılma Oranları	
1.1. Katılma Hesabı Sahibinin Net Katılma Hesabı Gelirlerine (Net Kâra) Katılma Oranı	%
1.2. Katılma Hesabı Sahibinin Net Katılma Hesabı Giderlerine (Net Zarara) Katılma Oranı	%
2. Grup: Toplamlar	
2.1. Katılma Hesapları Toplamı	=
2.2. Katılma Hesabı Gelirinden/Giderinden Pay Alan Katılma Hesapları Toplamı	+
2.3. Katılma Hesabı Gelirinden/Giderinden Pay Almayan Katılma Hesapları Toplamı	-
3. Grup: Birim Hesap Değeri	
3.1. Hesap Değeri	
3.2. Birim Değer Endeksi (Önceki Gün)	
3.3. Birim Hesap Değeri	
4. Grup: Kullanılabilir Fon Havuzu	
4.1. Birim Hesap Değeri	+
4.2. Katılma Hesabı Karşılık Tutarı	+
4.3. Katılma Hesabı İhtiyati Karşılık Tutarı	+
4.4. Katılma Hesabı Zorunlu Karşılık Tutarı	-
4.5. Katılma Hesabı Ankes Payları	-
5. Grup: Kullanılan Fon Havuzu	
5.1. Katılma Hesaplarından Kullanılan Krediler	+
5.2. Kullanılan Fon Fazlası	+
5.3. Kullanılmayan Katılma Hesabı Tutarları	-
5.4. Kullanılmayan Katılma Hesabı Tutarları	-
6. Grup: Katılma Hesabı Gelirleri	
6.1. Katılma Hesabı Vade Farkı Gelirleri	+
6.2. Katılma Hesabı Karşılık İptalleri	+
6.3. Katılma Hesabı İhtiyati Karşılık İptalleri	+
6.4. Terkin Edilen Kredilerden Yapılan Tahsilatlar	+
7. Grup: Katılma Hesabı Giderleri	
7.1. Katılma Hesabı Karşılık Giderleri (Beklenen Kredi Zararı)	-
7.2. Katılma Hesabı TMSF Prim Giderleri	-
7.3. Katılma Hesabı İhtiyati Karşılık Giderleri	-
8. Grup: Net Katılma Hesabı Geliri/Gideri	
8.1. Dağıtılabilir Net Katılma Hesabı Geliri/Gideri	+/-
8.2. Dağıtılabilir Net Katılma Hesabı Gelirinden Ayrılacak Tutarlar	-
8.3. Dağıtılacak Net Katılma Hesabı Geliri/Gideri	=
9. Grup: Yeni Birim Hesap Değeri	
9.1. Yeni Birim Hesap Değeri	
9.2. Hesap Değeri	
9.3. Yeni Birim Değer Endeksi (Gün Sonu)	

3.1. Katılma Oranları (Paylaşım Oranları)

Katılma oranları (paylaşım oranları), her bir fon havuzuna net gelirin ya da net giderin hangi oranda dağıtılacağını gösteren yüzdelerdir. Katılım Bankaları, katılma hesaplarının işletilmesinden elde edilen net geliri (kârı) paylaşmakta, net giderin (zararın) %100'ünü katılma hesaplarına yansıtılmaktadır. Net gidere (zarara) katılma oranı, Yönetmeliğin (1) 4. maddesi 4. fıkrası (g) bendinde zikredilen 'Katılma hesaplarında zarara katılma oranının yüzde yüz olduğu' hükmüne dayandırılmaktadır. Katılma hesabı sahiplerinin bu mevzuat hükmünü 'zımnen' kabul ettikleri varsayılmaktadır. Tüm zararların katılma hesaplarına yansıtılması ve Katılım Bankaları sadece kâra ortak olması tartışmaya açıktır.

Net gelire katılma oranları; Yönetmeliğin (1) 4. maddesi 1. fıkrasında zikredilen 'Kredi kuruluşlarınca, Kanununun 144 üncü maddesi esas alınarak belirlenecek mevduat faizleri ve katılma hesaplarına ilişkin kâra katılma oranları ilan edilmek suretiyle uygulanır' hükmüne göre net gelire katılma oranının Katılım Bankaları tarafından her bir fon havuzu bazında ayrı ayrı ilan edilmesi beklenir. Katılma oranları, katılma hesabı 'nominal vadesi' boyunca sabit kalmaktadır. Katılım Bankaları, nominal vade bitiminde katılma oranlarını azaltmak ya da artırmak suretiyle tek taraflı olarak değiştirebilir. Örneğin, Katılım Bankaları 1 ay nominal vadeli TL bazındaki bir katılma hesabının açılışındaki %80 olan katılma oranını, nominal vade bitiminde %60 katılma oranına düşürebilir ya da %90 katılma oranına yükseltebilir. Katılma hesabı nominal vade bitiminde, katılma hesaplarını temdit eden katılma hesabı sahiplerinin, 'yeni' katılma oranlarını 'zımnen' kabul ettiği varsayılmaktadır. Katılım Bankaları, teorik olarak, katılma oranları %0,01 ile %99,99 arasında sayısız kombinasyonda farklılaştırılabilir. Örneğin, bir katılma hesabı net gelirden %60 pay alırken, diğer bir katılma hesabı %90 pay alabilir.

3.2. Toplamlar

Katılma hesapları toplamı, katılma hesaplarına yatırılan fonları ifade eder. Katılma hesabı net gelirinden ya da giderinden pay almayan katılma hesabı toplamı, ilgili Yönetmeliğin (1) Eki'nde 'Katılma hesaplarına yatırılan fonlardan valör uygulaması nedeniyle kâr dağıtım süresi henüz başlamadığı için hesaplama dâhil edilmeyen fonlardır' şeklinde tarif edilmektedir. Örneğin, gün içi açılan katılma hesapları, ertesi günden itibaren katılma hesabı net gelirinden ya da giderinden pay almaya başlamaktadır.

3.3. Kullanılabilir Fon Havuzu

3.3.1. Katılma Hesabı Karşılık Tutarları

Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar için Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2) esas ve usullerine göre Katılım Bankaları tarafından hesaplanan (beklenen kredi zararı) karşılık tutarlarıdır.

3.3.2. Katılma Hesaplarına Dağıtılacak Net Gelirden Ayrılan Rezervler

Yönetmeliğin (1) 6. maddesi 8. fıkrasında zikredilen 'Katılım bankaları, katılma hesapları için dönem sonlarında dağıtacakları kârlardan, müşteriyle (?) imzalanacak sözleşmede hüküm yer alması, dokuzuncu ve onuncu fıkralarda belirtilen maksatlar dışında başka amaçlarla kullanılmaması ve bakiyenin nihai olarak fon havuzuna aktarılması şartıyla kâr dengeleme rezervi ayrabilirler' hükmü çerçevesinde ayrılan tutarlarıdır.

3.3.3. Katılma Hesabı Zorunlu Karşılık Tutarları

Katılım Bankaları, Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ hükümleri çerçevesinde TL ve döviz katılım fonları (katılma hesapları ve özel cari hesaplar) için vade grubu bazında zorunlu karşılık ayırmaktadır. Zorunlu karşılık tutarları, TCMB nezdinde açılan hesaplarda bloke edilmektedir. Zorunlu karşılıklarla ilgili şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Özel cari hesaplar ve yatırım vekâleti hesapları zorunlu karşılıklarının, katılma hesaplarından karşılanmaması beklenir.
- Rezerv Opsiyon Mekanizması çerçevesinde, TL katılma hesapları için döviz bazında zorunlu karşılık ayrılması halinde TCMB nezdinde bloke edilmeyen TL katılma hesaplarından kullanılan kredilerin TCMB nezdinde bloke edilen döviz katılma hesaplarına nasıl dağıtacağı belirsizdir.
- Katılım Bankalarının zorunlu karşılıkları, zorunlu karşılık oranının farklılaştığı her bir para cinsi ve nominal vadeye göre ayırması beklenir. Örneğin, 1 ay vadeli TL katılma hesabı için %10 ve 1 yıl vadeli TL katılma hesabı için %1 zorunlu karşılık oranı söz konusu ise 1 ay vadeli katılma hesapları için %90 ve 1 yıl vadeli katılma hesapları için %99 oranında ‘kullanılabilir katılma hesabı’ olması beklenir.

3.3.4. Katılma Hesabı Ankes Payları

Katılma hesabı ankes payları, Yönetmelik (1) Eki’nde ‘Katılım bankalarının, katılma hesaplarından vadesinde veya vadesinden önce ödeme yapmalarını gerektiren durumlarda, yükümlülüklerini yerine getirebilmek amacıyla kasa ve muhabir bankalardaki vadesiz serbest hesaplarda hazır bulundukları tutarın katılım fonu toplamına bölünmesi suretiyle bulunan oran ile katılma hesabı toplam tutarının çarpılması sonucu ulaşılan meblağa kadar olmak üzere dikkate alınabilecek tutardır’ şeklinde ifade edilmektedir. Ankes payıyla ilgili şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Aralık 2022 itibariyle Katılım Bankaları özel cari hesap tutarları 373 milyar TL düzeyindedir (BDDK, 2022). Katılım Bankalarının, tamamen katılma hesabı sahipleri tarafından sağlanan ‘malियetsiz’ özel cari hesaplar dururken, ‘getiri beklentisi’ ile yatırılan katılma hesapları üzerinden ankes payı ayırması tartışmaya açıktır.
- Yönetmelikte (1) bahsi geçen ‘...katılma hesaplarından vadesinde veya vadesinden önce ödeme yapmalarını gerektiren durumlarda, yükümlülüklerini yerine getirebilmek amacıyla...’ hükmüne göre katılma hesaplarından ayrılacak ankesin sadece katılma hesaplarının ‘belirsiz’ şekilde nominal vadesinden önce ve ‘belirli’ şekilde nominal vadesinde çekilme ihtimâliyle sınırlı olmalıdır.
- Özel cari hesaplardan para çekilmesi, Katılım Bankası tarafından alınan kredi veya borçların geri ödemesi, ihraç edilen menkul kıymetlerin anapara ve taksit ödemeleri ile temettü dağıtılması, Katılım Bankalarının kendi gider ve harcamaları gibi fon çıkışları için katılma hesaplarından ankes payı ayırmaması beklenir.
- Katılım Bankalarının yüzde kaç ankes payı ayıracağı muğlaktır. Ankes miktarı, Katılım Bankasının likidite ihtiyacı veya tercihini yansıtmaktadır. Likidite riski, bankacılık faaliyetlerinin doğal bir sonucudur. Katılım Bankaları işlem ve ihtiyat saikiyle kasalarında yeteri kadar nakit ile likidite ihtiyaçları için muhabir bankalar nezdinde vadeli ve vadesiz hesaplar, kısa vadeli menkul değerler ile TCMB nezdindeki serbest hesaplarda yeteri kadar kaynak bulundurabilir. Katılım Bankalarının katılma hesaplarından ankes payı tutarları ve likidite tercihleri ile ilgili sınırlamalar olabilir. Düşük likidite bir sorun ise aşırı likidite de bir sorundur. Özellikle likit kalmak pahasına, kasada veya muhabir banka hesaplarında

yüksek tutarda likit varlık bulundurulması, diğer bir deyişle katılma hesaplarının atıl tutulması ve bu yüzden düşük vade farkı geliri dağıtılması tartışmaya açıktır.

3.4. Kullanılabilir Fonlar

3.4.1. Kullanılan Krediler

Katılma hesaplarından kullanılan ‘normal’ krediler, ‘donuk’ krediler, kredi kâr payı gelir tahakkuk ve reeskontları ve menkul değerler toplamından oluşmaktadır.

3.4.2. Kullanılmayan Katılma Hesapları

Katılım Bankalarının kredi kullandırma kabiliyeti ve etkin kredi portföyü gibi faktörler, kullanılmayan katılma hesaplarının düzeyini etkilemektedir. Bununla birlikte, ‘kullanılmayan kredi’ ve ‘kullanılmayan kredi’ ayrımı önemlidir. Bir kredi talebi söz konusu olduğunda, atıl katılma hesapları dururken, Katılım Bankalarının, yatırım vekâleti hesapları, özel cari hesaplar, alınan kredi veya borçlar, ihraç edilen menkul kıymetler veya özkaynaklarını öncelmemesi beklenir.

3.4.3. Kullanılan Fon Fazlası

Katılım Bankalarının ilgili fon havuzunda, diğer kaynakların (özel cari hesaplar, alınan kredi veya borçlar, ihraç edilen menkul kıymetler ve özkaynaklar) kredi olarak değerlendirilen kısmını ifade etmektedir.

3.5. Katılma Hesabı Gelirleri

Katılım Bankalarının kredi ürünleri; murabaha, icara, muşaraka ve mudarabe kredilerinden oluşmaktadır. Katılım Bankalarının kredi ürünleri; ortaklığa dayalı finansman (muşaraka, mudaraba vb.) ve borçlanmaya dayalı finansman (murabaha, icara, sukuk vb.) şeklinde ikiye ayrılabilir. Ortaklığa dayalı finansmanda elde edilen temettü/dağıtılan kâr esas iken borçlanmaya dayalı finansmanda vade farkı geliri esastır.

3.5.1. Vade Farkı Gelirleri

Aralık 2022 itibariyle, Katılım Bankaları kredilerinin %99,3’ü (BDDK, 2022) murabaha ve icara kredisidir (murabaha benzeri kredi). Katılım Bankaları, murabaha ve icara kredilerinde, kredi borçlusundan ‘vade farkı’ talep eder (mal veya hizmetin ‘spot fiyatı’ ile ‘vadeli fiyatı’ arasındaki pozitif farkı), diğer bir deyişle vadeyi ve vade farkı oranını belirler, ‘sözleşme serbestisi’ çerçevesinde kredi borçlusu ile ‘genel/özel kredi sözleşmesi’ akdedilir. Bir Katılım Bankasının, kredi borçlusundan talep ettiği vade farkını, diğer Katılım Bankalarının talep ettikleri vade farkları, konvansiyonel bankaların faiz oranları ile faiz oranlarını etkileyen beklenen enflasyon oranı, likidite primi, kredi riski primi, vade gibi parametrelere göre belirlemektedir. Konvansiyonel bir bankanın ‘yıllık efektif faiz oranı’ hesaplamasının benzeri olan, ‘yıllık efektif vade farkı oranı’ formülü şu şekildedir.

$$\text{Yıllık Efektif Vade Farkı Oranı} = (1 + \% \text{Aylık Vade Farkı Oranı})^{12} - 1$$

2

Katılım Bankaları, katılma hesaplarından kullanılan ‘normal’ kredilerin ağırlıklı ortalama vade farkı gelirlerini TMS 39’a (KGGK, 2022) uygun şekilde ‘etkin faiz yöntemine’ göre reeskont ederek hesaplamakta ve ilgili güne ‘vade farkı geliri’ olarak kaydetmektedir. Günlük vade farkı geliri hesaplaması Tablo 1’de örneklendirilmiştir. Konvansiyonel bir bankanın ‘günlük efektif faiz oranı’ hesaplamasının benzeri olan, ‘günlük vade farkı oranı’ formülü şu şekildedir.

$$\text{Günlük Vade Farkı Oranı} = \left[\left((1 + \% \text{Yıllık Efektif Vade Farkı Oranı})^{\frac{1}{365}} \right) - 1 \right] \quad 3$$

Tablo 1: Günlük Vade Farkı Geliri Hesaplama Örneği

Krediler	Kredi Tutarı	Kredi Vadesi (Gün)	Aylık Vade Farkı	Yıllık Vade Farkı	Günlük Vade Farkı	Günlük Vade Farkı Geliri
Taşıt Kredisi	1.000.000	540	2,70%	37,67%	0,08763%	876
Ticari Kredi	10.000.000	270	2,50%	34,49%	0,08121%	8.121
Leasing	4.000.000	2.555	2,00%	26,82%	0,06513%	2.605
Konut Kredisi	2.000.000	3.650	2,60%	36,07%	0,08442%	1.688
Kredi Kartı	88.000	20	3,00%	42,58%	0,09723%	86
Günlük Vade Farkı Gelirleri Toplamı						12.500

Murabaha Kredileri

Katılım Bankalarının temel kredilendirme enstrümanı murabaha kredisidir (kurumsal finansman desteği ve bireysel finansman desteği). Aralık 2022 itibariye murabaha kredileri, Katılım Bankaları toplam kredilerin yaklaşık %91,9'unu (BDDK, 2022) oluşturmaktadır. Bu kredi kuruluşları, 'katılım bankasından' ziyade 'murabaha bankası' görünümü arz etmektedir. Murabaha kredisinde kredi borçlusundan talep edilen 'vade farkı oranı' mutlaktır ve önceden belirlenmiştir. Kredi borçlusu, önceden belirlenmiş 'anapara ve vade farkını' ödemeyi taahhüt etmektedir. Konvansiyonel bir bankanın 'faizli' kredi hesaplamasının benzeri olan, murabaha kredisini hesaplaması şu şekildedir.

Anapara 1.000.000.–TL

Aylık Vade Farkı Oranı %2,5

Vade 12 ay

Toplam Kredi Borcu = 1.000.000.–TL + (1 + %2,5)¹² = 1.344.889.–TL

Tablo 2'de murabaha kredileri ile ilgili mevzuatta geçen kavramların ve kâr–zarar ifadelerinin karşılığı olan terimler verilmiştir.

Tablo 2: Murabaha Kredileri

Geleneksel	Mevzuat	Teknik	Kâr	Zarar
Murabaha	Kurumsal Finansman Desteği Bireysel Finansman Desteği	Kredi	Vade Farkı Geliri	Karşılık Giderleri

İcare Kredileri

6361 sayılı Finansal kiralama; Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman Şirketleri Kanununun (6361 sayılı Kanun) 3. maddesi (ç) bendinde tanımlandığı şekliyle uygulanan bir finansal üründür. Kanunun 3. maddesi (d) bendinde kiralyan 'Katılım Bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal kiralama şirketleri' olarak sıralanmaktadır, diğer bir deyişle Katılım Bankalarının, ayrı bir finansal kiralama şirketi kurmadan, kendi uhdelerinde finansal kiralama kredisini (icara kredisini)

vermesine izin verilmiştir. İcare kredileri, Aralık 2022 itibariyle Katılım Bankaları toplam kredilerinin yaklaşık %8,28'ini (BDDK, 2022) oluşturmaktadır.

Finansal kiralama, enflasyonun düşük seyrettiği, diğer bir deyişle kiralama maliyetiyle finansman maliyeti arasında farkın yüksek olmadığı ülkelerde yaygın bir şekilde kullanılan finansman yöntemidir. Finansal kiralamada asıl amaç, menkul veya gayrimenkulün kiralanması değil, 'kira ödüyor gibi' taksitle satın alınmasıdır. Bu nedenle Katılım Bankaları icara kredilerinden 'kira' adı altında 'vade farkı' talep etmektedir. Konvansiyonel bir finansal kiralama şirketinin 'faizli' finansal kiralama taksiti hesaplamasının benzeri olan, icara kredi taksiti hesaplaması şu şekildedir.

Anapara 1.000.000.-TL
Aylık Vade Farkı Oranı %2,5
Vade 60 ay

$$\text{Aylık Kredi Taksidi} = 1.000.000. -\text{TL} \times \left[\frac{(1 + \%2,5)^{60} \times \%2,5}{(1 + \%2,5)^{60} - 1} \right] = 32.353. -\text{TL}$$

$$\text{Toplam Kredi Borcu} = 32.353. -\text{TL} \times 60 \text{ ay} = 1.941.204$$

Tablo 3'te icara kredileri ile ilgili mevzuatta geçen kavramların ve kâr-zarar ifadelerinin karşılığı olan terimler verilmiştir.

Tablo 3: İcare Kredileri

Geleneksel	Mevzuat	Teknik	Kâr	Zarar
İcare	Finansal Kiralama Operasyonel Kiralama	Leasing	Vade Farkı Geliri	Karşılık Giderleri

3.5.2. Temettü/Dağıtılan Kâr Gelirleri

Muşarake Kredileri

Muşarake, 'iki veya daha fazla sayıdaki ortaklardan her birinin belirli bir miktarda sermaye koyarak kurdukları ortaklık' (AAOIFI, 2012, s. 263) şeklinde tanımlanmaktadır. 5411 sayılı Kanunun 48. maddesi 2. fıkrasında '... ile Katılım Bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır' hükmüyle, kâr ve zarar ortaklık yatırımları ile ortak yatırımların Katılım Bankalarının kullanılabilecekleri krediler arasında sayılmaktadır. Müşarake, teknik olarak, Katılım Bankaları dışında da kullanılmaktadır. Tüm sermaye şirketleri, iş ortaklıkları ve hatta hisse senedi yatırımları bir tür müşarakedir. Katılım Bankalarının kredi ürünleri analiz edildiğinde, müşarake kredilerinin sınırlı tutarda olduğu görülmektedir. Aralık 2022 itibariyle müşarake (ortaklık finansmanı) kredilerinin Katılım Bankaları toplam kredileri içindeki payı yaklaşık %0,7'i (BDDK, 2022) civarındadır. Tablo 4'te müşarake kredileri ile ilgili mevzuatta geçen kavramların ve kâr-zarar ifadelerinin karşılığı olan terimler verilmiştir.

Tablo 4: Muşaraka Kredileri

Geleneksel	Mevzuat	Teknik	Kâr	Zarar
Muşarake	Kâr ve Zarar Ortaklığı Yatırımları Ortak Yatırımlar	Proje Finansmanı Ortaklık/İştirak	Proje Kârı Temettü	Karşılık Giderleri Tasfiye Zararı

Mudarabe Kredileri

Mudarabe, ‘tarafardan birinin koyduğu sermayeyi diğer tarafın emeği ile işletmesi sonucunda elde edilen kârı paylaşmak üzere kurdukları ortaklıktır’ (AAOIFI, 2012, s. 297) şeklinde tanımlanmaktadır. Mudarabe kredilerinde, Katılım Bankaları katılma hesapları veya diğer kaynaklarını sermaye olarak koymasına karşın, diğer tarafın emek, bilgi, tecrübe gibi maddi olmayan bir değer koymasıyla oluşan proje finansmanı ve ortaklık şeklinde tarif edilebilir. Tablo 5’te mudarabe kredileri ile ilgili mevzuatta geçen kavramların ve kâr–zarar ifadelerinin karşılığı olan terimler verilmiştir.

Tablo 5: Mudaraba Kredileri

Geleneksel	Mevzuat	Teknik	Kâr	Zarar
Mudaraba	Kâr ve Zarar Ortaklığı Yatırımları Ortak Yatırımlar	Proje Finansmanı Ortaklık/İştirak	Proje Kârı Temettü	Karşılık Giderleri Tasfiye Zararı

3.5.3. Terkin Edilen Kredilerden Yapılan Tahsilatlar

Terkin edilen kredilerden yapılan tahsilatlar, katılma hesabı kaynaklı kullanılan kredilerden terkin edilenlere ilişkin yapılan tahsilatlardan katılma hesapları payına düşen tutardır. Ancak, bir kredi borçlusunun yeniden ödeme imkânına kavuşması ya da teminatlardan tamamen ya da kısmen tahsilat yapılması halinde önceki dönemlerde katılma hesaplarından ‘zarar’ olarak düşülen (terkin edilen) kredilerin, sonraki dönemlerdeki ‘yeni’ katılma hesaplarına ‘kâr’ olarak dağıtılması tartışmaya açıktır.

3.5.4. Katılma Hesapları Karşılık İptalleri

Yönetmelik (2) esas ve usullerine göre Katılım Bankaları tarafından hesaplanan (beklenen kredi zararı) karşılıkların iptal edilen tutarlarından katılma hesaplarına ilişkin olan kısım. Benzer şekilde, önceki dönemlerde katılma hesaplarına ‘zarar’ olarak yansıtılan karşılıkların, sonraki dönemlerde ‘yeni’ katılma hesaplarına ‘kâr’ olarak dağıtılması tartışmaya açıktır.

3.5.5. Dağıtılacak Net Gelirden Ayrılan Karşılık İptalleri

Yönetmelik (2) esas ve usullerine göre ayrılan karşılıkların iptal edilen tutarıdır.

3.6. Katılma Hesabı Giderleri**3.6.1. Katılma Hesabı Kaynaklı Kullanılan Menkul Değerlere İlişkin Giderler**

Katılma hesaplarından satın alınan menkul değerlere ilişkin giderlerin ve değer düşüklüklerinin katılma hesapları payına düşen tutardır. Katılma hesaplarının, daha yüksek ‘vade farkı geliri’ sağlayacak kredi olarak değerlendirmek imkânı varken, Katılım Bankasının kendi likidite ihtiyacı veya tercihi nedeniyle, düşük getirili ‘likit’ menkul kıymet yatırımlarında değerlendirilmesi tartışmaya açıktır.

3.6.2. Katılma Hesapları Karşılık Giderleri

Yönetmelik (2) hükümlerine göre giderleştirilen karşılıkları ifade eder. Katılım Bankaları, katılma hesaplarına ‘aylık’ olarak hesapladıkları ‘karşılık giderlerini’ (beklenen kredi zararlarını) yansıtmaktadır. Karşılık giderleriyle ilgili şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Sadece katılma hesaplarından kullanılan nakdi krediler için giderleştirilen karşılıkların katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.
- Yatırım vekâleti hesapları, özel cari hesaplar, alınan krediler, borçlar, ihraç edilen menkul kıymetler ve özkaynaklardan kullanılan nakdi krediler için giderleştirilen karşılıkların katılma hesaplarına dağıtılmaması beklenir.
- Bir kredi borçlusunun ödeme güçlüğüne düşmesi halinde tahakkuk ilkesi çerçevesinde, henüz tahsil edilmediği halde önceki dönem katılma hesaplarına dağıtılan vade farkı gelirlerinin, mevcut katılma hesabı sahiplerinden tahsil edilmemesi beklenir. Önceki dönemlerde, Katılım Bankalarının ‘kâr’ olarak kendilerine gelir kaydettikleri ve katılma hesaplarına ‘kâr’ olarak dağıtılan ve kredi borçlusundan tahsil edilemeyen ‘vade farkı gelirlerinin’, sonraki dönemlerde ‘yeni’ katılma hesabı sahiplerinden ‘zarar’ olarak tahsil edilmesi tartışmaya açıktır.
- Gayrinakdi krediler için giderleştirilen karşılıkların katılma hesaplarına dağıtılmaması beklenir.

3.6.3. Katılma Hesapları TMSF Prim Giderleri

Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmeliğin 4. maddesi 1. fıkrası (b) bendinde zikredilen ‘Katılma hesapları birim hesap değerlerinin ve özel cari hesapların her bir kişi için 400 bin Türk Lirasına kadar olan kısmı sigorta kapsamındadır’ hükmüne göre Katılım Bankalarının ‘sadece yurt içi şubelerinde açılmış özel cari hesaplar ile katılma hesapları (katılım fonu) toplamının 400.000.– TL’ye kadar olan kısmı’ TMSF güvencesi altındadır. TMSF güvencesi, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından bir Katılım Bankasının tasfiyesine kararı alması halinde devreye girmektedir. Katılım Bankalarının, kredilendirme faaliyetleri kapsamında, kredi borçlusunun ödeme güçlüğüne düşmesi ve katılma hesaplarına karşılık giderleri (zarar) yansıtılması nedeniyle katılma hesabı bakiyelerinin eksilmesi ve hatta sıfır olması TMSF güvencesine dâhil değildir. Kısaca, yurt içi şubelerde katılma hesabı açan (gerçek/tüzel) kişiler, sadece tasfiye kararının alındığı günden sonra gelen ilk nominal vade sonunda geçerli ‘birim hesap değeri’ üzerinden hak talep edebilir.

TMSF güvencesi kapsamında yapılacak ödemeler, Katılım Bankasının faaliyet izninin kaldırılması halinde TL olarak yapılmaktadır. TMSF güvencesi kapsamında ödenecek tutar belirlenirken döviz cinsinden hesapların TL karşılıkları, Katılım Bankasının faaliyet izninin kaldırıldığı tarihteki TCMB döviz alış kurları ve altın cinsinden hesapların İstanbul Altın Borsası seans kapanış fiyatı esas alınarak belirlenmektedir.

TMSF güvencesi sadece tutar bazındadır, güvencede zaman boyutu belirsizdir ve tasfiye süreci üçer aylık uzatmalarla yıllarca sürebilir. Hiçbir getiri beklentisi olmadan Katılım Bankasına yatırılan ve TL’ye çevrilen bir özel cari hesaplarının tasfiye sürecinde getirisiz kalması önemli bir meseledir. Benzer şekilde, TL’ye çevrilen katılma hesaplarının tasfiye sürecinde ne şekilde nemalandırılacağı muğlaktır.

TMSF, bu güvence karşılığında Katılım Bankalarından sigorta primi talep etmektedir. İlgili Yönetmeliğe göre TMSF’nin yaptığı analizler çerçevesinde Katılım Bankaları, A, B, C veya D prim kategorilerine ayrılmaktadır. Bir Katılım Bankası A

prim kategorisinde ise %0,15, B prim kategorisinde ise %0,17, C prim kategorisinde ise %0,19 ve D prim kategorisinde ise %0,23 oranında sigorta primi ödemektedir. Sigorta primleri, Katılım Bankalarının Mart, Haziran, Eylül ve Aralık sonu itibariyle düzenledikleri 3 aylık mali tabloları esas alınarak hesaplanmakta ve TMSF prim gideri olarak katılma hesaplarına dağıtılmaktadır. TMSF prim giderleriyle ilgili şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Getirisi tamamen Katılım Bankalarına aktarılan özel cari hesapları TMSF prim giderlerini katılma hesaplarına yansıtılmaması ve bu prim giderlerinin Katılım Bankası tarafından karşılanması beklenir. Örneğin, bir katılma hesabı sahibinin 200.000.–TL özel cari hesabı ve 200.000.–TL katılma hesabı var ise; 200.000.–TL özel cari hesap üzerinden hesaplanan TMSF priminin Katılım Bankası tarafından karşılanması ve katılma hesabı üzerinden hesaplanan TMSF priminin katılma hesabına yansıtılması beklenir. Ancak, ilgili katılma hesabı sahibinin 400.000.–TL özel cari hesabı ve 400.000.–TL katılma hesabı var ise TMSF priminin hangi hesaba yansıtılacağı muğlaktır.
- Benzer şekilde, Katılım Bankalarında ‘yurt dışı şubelerinde kişiler’ adına açılmış katılma hesapları TMSF güvencesi kapsamında değildir. Sigortaya tabi olmayan katılma hesaplarına TMSF primi yansıtılmaması beklenir.
- Katılım Bankalarında yurt içi şubelerinde kişiler adına açılmış olan katılma hesap tutarları farklı olabilir. Katılım Bankalarının fon havuzunu oluşturan katılma hesapları genel toplamı üzerinden TMSF prim gideri hesaplamaması ve farklı tutardaki katılma hesapları için ‘eşit’ gider tahakkuk ettirmemesi beklenir. Örneğin, bir Katılım Bankasının yurt içi şubelerinde 100.000.–TL, 200.000.–TL ve 400.000.–TL tutarında katılma hesabı açan 3 katılma hesabı sahibi olduğu varsayalım. Katılım Bankası, eğer A prim kategorisinde ise; (100.000.–TL + 200.000.–TL + 400.000.–TL) 700.000.–TL ve %0,15 sigorta prim oranı üzerinden toplam 1.050.–TL sigorta primi hesaplanmakta ve her bir katılma hesabı sahibine eşit (350.–TL) TMSF prim gideri dağıtmaktadır. Ancak, TMSF sigorta giderleri eşit değil, ‘adil’ dağıtılması esas kabul edilmesi, diğer bir deyişle TMSF prim gideri Katılım Bankalarının yurt içi şubelerinde katılma hesabı açan her bir kişi özelinde ayrı ayrı hesaplanması ve ilgili kişinin katılma hesabına giderin dağıtılması beklenir. Örneğin, 1. katılma hesabına 150.–TL (100.000.–TL x %0,15), 2. katılma hesabına 300.–TL (200.000.–TL x %0,15) ve 3. katılma hesabına 600.–TL (400.000.–TL x %0,15) TMSF prim gideri yansıtılması beklenir.
- TMSF primlerinin dönemsel hesaplanması nedeniyle, primlerin dönem içi hesaplanması ve katılma hesaplarına yansıtılması beklenir.
- Katılma hesabı sahipleri, TMSF tarafından yapılan analiz sonucunda hangi Katılım Bankasının hangi prim kategorisinde (A, B, C ya da D) olduğunu bilmeden TMSF prim giderine katlanmaktadır. Örneğin, yurt içi şubelerinde katılma hesabı açan kişiler, bir Katılım Bankası A prim kategorisinde ise %0,15 veya D prim kategorisinde ise %0,23 TMSF prim gideri ödemek durumunda kalmaktadır. Katılma hesabı sahipleri bilgileri ve tercihleri dışında %0,08 fazladan sigorta primi ödemektedir.

3.6.4. Katılma Hesapları İhtiyati Karşılık Giderleri

Yasal olarak ayrılması gereken karşılık giderinin ötesinde, ayrılmasına müsaade edilen ihtiyati karşılık giderlerdir.

3.7. Net Gelir/Gider

3.7.1. Dağıtılacak Net Gelir/Gider

Katılma hesabı gelirleri ile giderleri arasında oluşan pozitif fark (net gelir) ya da negatif farktır (net gider).

3.7.2. Sermayeden Transferler

Yönetmeliğin (1) 6. maddesi 9. ve 10. fıkra hükümleri çerçevesinde dağıtılacak net gelir/gider tutarını dengelemek amacıyla Katılım Bankalarının kendi lehine tahakkuk eden gelirden veya doğrudan Katılım Bankasının özkaynaklarından yapılan transfer tutarıdır. Hangi fon havuzuna ne kadar kaynak transfer edileceğini Katılım Bankası tek taraflı olarak belirlemektedir.

3.7.3. Katılma Hesaplarına Dağıtılacak Net Gelirden Ayrılan Tutarlar

Yönetmeliğin (1) 6. maddesi 8. fıkrası hükmü çerçevesinde ayrılan rezerv tutarıdır.

3.7.4. Dağıtılan Net Gelir/Gider

Birim değeri bazında katılma hesaplarına dağıtılan net gelir ya da gider tutarıdır.

4. KATILMA HESAPLARINA DAĞITILMASI BEKLENEN DİĞER GELİRLER

Katılım Bankaları, katılma hesaplarından kullandırılan krediler üzerinden sadece vade farkı değil, ücret ve komisyon adı altında çeşitli gelirler elde edebilir. İlkesel olarak, katılma hesapları sayesinde elde edilen gelirlerin katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

4.1. Katılma Hesaplarından Kullandırılan Kredilerden Alınan Ücret ve Komisyonlar

Katılım Bankaları katılma hesaplarından kullandırılan kredilerden, kredi tahsis ve kredi kullandırım ücreti, ekspertiz, teminat tesis, değişiklik ve iptal ücreti, yapılandırma, temdit/ödeme planı ve oran değişikliği ücreti, taahhüt/taahhüde uymama ücreti, kredi erken ödeme ücreti, akreditif açılış ücreti, aval/kabul ücreti, ihracat ihbar ücreti, teyit ücreti, tahsil ücreti, ithalat ödeme ücreti, tedarikçi finansmanı ve doğrudan borçlandırma sistemi ücreti gibi çok çeşitli gelir ve komisyon talep etmektedir. Katılma hesapları sayesinde elde edilen ücret ve komisyonların katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

4.2. Katılma Hesapları Kaynaklı Türev Ürün Gelirleri

Katılım Bankaları, likidite veya getiri saikiyle türev işlem yapabilmekte, özellikle swap ürünü kullanılmaktadır. Basitçe, döviz swap ürünleri, spot ve vadeli olarak ulusal ve yabancı para birimlerinin değiştirilmesine dayanmaktadır. Katılım Bankaları, özellikle atıl (kullanılmayan ya da kullanılmayan) katılma hesaplarını, para piyasalarında değerlendirmekte ve gelir elde edebilmektedir. Örneğin, bir Katılım Bankası döviz katılma hesabındaki atıl fonları, swap işlemi ile %20 maliyetten TL'ye çevrilmektedir. Elde edilen TL'yi de kredi olarak değerlendirmekte ve %40 vade farkı oranı üzerinden getiri elde etmektedir. %40 ile %20 arasındaki %20 farkı Katılım Bankası kendisine gelir kaydetmektedir. İlkesel olarak, katılma hesapları kaynaklı türev ürün gelirlerinin katılma hesaplarına dağıtılması beklenir. Yanı sıra katılma hesaplarına dağıtılan %20 swap maliyetinin hesaplaması, konvansiyonel bir bankanın swap hesaplamasına benzemektedir.

4.3. Mahrum Kalınan Vade Farkı Geliri

Katılma hesaplarından kullanılan kredilerin zamanında tamamen ya da kısmen geri ödenmemesi halinde Katılım Bankaları kredi borçlusundan gecikme bedeli olarak ‘mahrum kalınan kâr payı’ (mahrum kalınan vade farkı) talep edebilir. Katılma hesaplarından kullanılan krediler için tahakkuk eden gecikme cezaları veya mahrum kalınan vade farkı gelirlerinin katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

4.4. Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler

Katılım Bankaları ilgili mevzuat çerçevesinde TCMB nezdinde bloke ettiği zorunlu karşılık tutarları üzerinden, TCMB tarafından belirlenen oran ve şartlarda gelir elde edebilir. Katılma hesapları için ayrılan zorunlu karşılıklardan elde edilen gelirlerin katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

4.5. Kambiyo Geliri

Katılım Bankaları, kullandıkları döviz kredileri (USD veya EUR) için döviz alış kuru üzerinde TL bazında ödeme ve döviz satış kuru üzerinde TL bazında tahsilat yapabilir. Bu uygulamada döviz alış–satış farkları kredi tutarının önemli bir yüzdesi olabilir. Bu noktada, Katılım Bankalarının katılma hesapları sayesinde elde ettikleri kambiyo gelirlerini (döviz alış–satış farklarını) katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

4.6. Nominal Vadesinden Önce Kapatılan Katılma Hesaplarına Tahakkuk Eden Net Gelir

Bir katılma hesabının nominal vadesinden önce tamamen kapatılması ya da belirli bir miktar para çekilmesi halinde tahakkuk eden net gelirin ilgili katılma hesabına ya da diğer katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

4.7. Bankalarda Değerlendirilen Katılma Hesapları Üzerinden Alınan Gelirler

Katılma hesapları kaynaklı; yurt içi bankalar ve yurt dışı bankalar nezdinde bulunan vadeli veya vadesiz mevduat ve katılma hesapları ile TCMB nezdinde açılan serbest hesaplardan elde edilen getirilerin katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

5. KATILMA HESAPLARINA DAĞITILMAMASI BEKLENEN DİĞER GİDER VE RİSKLER

5.1. Gayrinakdi Kredilerin Karşılık Giderleri

Gayrinakdi krediler, teminat mektupları veya bir kısım akreditifler gibi Katılım Bankalarından nakit çıkışı gerektirmeyen kredilerdir. Gayrinakdi kredilerle ilgili şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Donuk gayrinakdi kredilerin, özellikle tazmin olunan teminat mektuplarının, murabaha kredisi kullanılmak suretiyle nakdi kredilere dönüştürülmemesi ve katılma hesaplarına yansıtılmaması beklenir.
- Gayrinakdi krediler için ayrılması gereken karşılık giderlerinin (zararların) katılma hesaplarına yansıtılmaması beklenir.
- Hem gayrinakdi kredi hem de nakdi kredi kullanan kredi borçlusunun ödeme güçlüğüne düşmesi halinde kredi borçlusu tarafından yapılan kısmi ödemelerin öncelikle nakdi krediler ya da gayrinakdi krediler için mi kullanılacağı belirsizdir. Örneğin, 10 milyon TL nakdi kredi ve 10 milyon TL gayrinakdi kredi kullanan kredi borçlusunun ödeme gücüne düşmesi halinde kredi borçlusundan tahsil edilen 10 milyon TL’nin katılma hesaplarından kullanılan nakdi kredinin kapatılması ya da gayrinakdi kredinin kapatılması için mi kullanılacağı netleştirilmelidir.
- Katılım Bankasının hem katılma hesaplarından kullanılan nakdi kredisi hem de gayrinakdi kredisi olan kredi borçlusundan, nakdi krediler için düşük ve gayrinakdi krediler için yüksek komisyon talep etmesi mümkündür.

- Akreditif gibi dış ticaret işlemlerinde belirli aşamaya kadar gayrinakdi kredi ve belirli aşamadan sonra nakdi kredi söz konusu olabilir. Bu tür kredi işlemlerinden elde edilecek ücret ve komisyonların nasıl paylaşılacağı, kredi borçlusunun ödeme güçlüğüne düşmesi halinde karşılık giderlerinin Katılım Bankası tarafından mı karşılanacağı, yoksa katılma hesaplarına mı dağıtılacağı muğlaktır. İlkesel olarak ve bankacılık işleminin doğası gereği katılma hesaplarından kullanılacak nakdi krediye dönüşecek gayrinakdi kredilerden elde edilecek gelirlerin katılma hesaplarına dağıtılması beklenir.

Tablo 6: Gayrinakdi Krediler ve Dağılımı (Aralık 2022)

Gayrinakdi Krediler	Tutar (milyar TL)	Sonuç
Teminat Mektupları	137,2.-TL	Net gelir (kâr), Katılım Bankası hesabına gelir kaydedilmektedir.
Akreditifler	22,9.-TL	Net gider (zarar), Katılım Bankası hesabından karşılanmalıdır.

Kaynak: BDDK

5.2. Piyasa Riski

TL katılma hesaplarından döviz kredi ya da döviz katılma hesaplarından TL kredi kullanılması halinde maruz kalınan döviz riskinin katılma hesaplarına yansıtılmaması beklenir. Dövizde kısa ya da uzun pozisyon almak Katılım Bankasının kendi tercihidir. Katılım Bankasının, TL katılma hesaplarını dövize çevirerek kredi olarak kullanması veya döviz katılma hesaplarının TL'ye çevirerek kredi olarak kullanması halinde (örneğin) döviz kurunun 1 ayda %20 artması ya da %20 azalması halinde bu artış ya da azalışın katılma hesaplarına nasıl dağıtılacağı, kur farkı gelirini (kambiyo kârını) kimin alacağı ya da kur farkı giderini (kambiyo zararını) kimin üstleneceği, katılma hesaplarına nasıl ve hangi oranda yansıtılacağı muğlaktır. Yanı sıra bir Katılım Bankasının TL katılma hesaplarının dövize çevirmesi ve döviz kredi için yıllık %10 vade farkı talep etmesi halinde bu vade farkını TL katılma hesaplarına nasıl dağıtılacağı da muğlaktır. Benzer şekilde döviz katılma hesaplarının TL'ye çevrilmesi ve TL kredi için %40 vade farkı talep edilmesi halinde bu vade farkının döviz katılma hesaplarına nasıl dağıtılacağı da belirsizdir.

5.3. Operasyonel Risk

Operasyonel Risk, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 3. maddesi (ddd) bendinde, 'yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı' şeklinde tanımlanmaktadır. Katılım Bankalarının; iç süreçlerini yeterli şekilde tesis etmesi, güvenli bilgi işlem altyapısına sahip olması, yetkin ve dürüst personel istihdam etmesi, diğer bir deyişle operasyonel riskini etkin şekilde yönetmesi ve her hâlükârda maruz kalınan operasyonel riski üstlenmesi beklenir. Bununla birlikte, operasyonel riskin, kredi riskine dönüştürülerek katılma hesaplarına dağıtılmaması beklenir. Örneğin, kredi tahsis kararında yer alan teminatların alınmaması veya eksik alınması halinde donuk hale dönüşen kredilerin katılma hesaplarına mı yansıtılacağı, yoksa Katılım Bankası tarafından mı üstlenileceği muğlaktır. Benzer şekilde, üst yönetimin ve çalışanlarının suistimali, kusuru ya da hatası gibi nedenlerle donuk hale gelen kredilerin de katılma hesaplarına yansıtılmaması beklenir.

6. DİĞER KAYNAKLARDAN KULLANDIRILAN NAKDİ KREDİLERİN DURUMU

6.1. Özel Cari Hesaplar

5411 sayılı Kanununun 3. maddesinde özel cari hesaplar; ‘... ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplar’ şeklinde ifade edilmektedir. Katılım Bankaları özel cari hesaplarını kredi olarak değerlendirebilir. Aralık 2022 itibariyle özel cari hesaplar toplamı 373 milyar TL (BDDK, 2022) düzeyindedir. Özel cari hesaplarını kredi olarak kullanılması halinde elde edilen ‘vade farkı gelirin’in tamamı Katılım Bankası hesabına gelir kaydedilmektedir.

6.2. Alınan Krediler, Borçlar, İhraç Edilen Menkul Değerler ve Sermaye Hesaplamasına Dâhil Edilecek Borçlanma Araçları

Alınan krediler, borçlar ve ihraç edilen menkul kıymetler başlığında ele alınan finansal çözümler, genellikle murabaha, sukuk, sendikasyon kredileri ve sermaye benzeri borç işlemlerden oluşmaktadır.

Katılım Bankaları son dönemlerde artan oranlarda sermaye ve para piyasalarından kaynak temin etmektedir. Aralık 2022 itibariyle katılım fonları dışı kaynaklar 104,5 milyar TL (BDDK, 2022) düzeyinde gerçekleşmiştir. Katılma hesapları dışında kaynak temininde 3 saik öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, sermaye yeterlilik oranını yüksek hesaplama amacıdır. Mevcut ödenmiş sermaye, yedek akçeler ve net kâr tutarları sermaye yeterliliği standart oranı düzeyine (%12) ulaşması için yetersiz olabilir. Bu nedenle Katılım Bankaları, Bankalarının Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde sermaye hesaplamasına dâhil edilecek borçlanma araçları (sermaye benzeri kredi) temin etmektedir. Aralık 2022 itibariyle sermaye hesaplamasına dâhil edilecek borçlanma araçları toplamı 29,2 milyar TL (BDDK, 2022) düzeyindedir. İkincisi, Katılım Bankalarının kaynak çeşitliliği sağlamak ve likiditelerini yönetmek amacıyla kredi temin ettikleri ve menkul kıymet ihraç ettikleri düşünülmektedir. Üçüncü saik ise Katılım Bankalarının kendilerinden beklenen büyüme hedeflerini karşılamak için katılım fonları (mevduat) artışının yetersiz kalması ve katılım fonları dışı kaynaklara ihtiyaç duymasıdır.

6.3. Özkaynaklar

Katılım Bankalarının, önemli fon kaynaklarından birisi de özkaynaklarıdır. Katılım Bankası özkaynakları ağırlıklı olarak, ödenmiş sermaye, yedek akçeler ve net dönem kârından oluşmaktadır. Aralık 2022 itibariyle Katılım Bankalarının toplam özkaynaklar 84,3 milyar TL (BDDK, 2022) düzeyindedir.

6.4. Diğer Kaynaklardan Kullanılan Krediler

Özel cari hesaplar, alınan krediler, borçlar, ihraç edilen menkul kıymetler ve özkaynaklardan kullanılan kredilerle ilgili şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Diğer kaynaklardan kullanılan kredilerde, kredi borçlusunun ödeme güçlüğüne düşmesi halinde bu kredilerin katılma hesaplarından kullanılan krediye dönüştürülmemesi ve giderleştirilen karşılıklarının katılma hesaplarına yansıtılmaması beklenir.
- Bir kısmı katılma hesaplarından ve kalanı diğer kaynaklardan kullanılan kredilerde, ödeme güçlüğüne düşen kredi borçlusundan yapılan kısmi tahsilatların öncelikle katılma hesaplarına mı yoksa Katılım Bankası hesabına mı kaydedileceği netleştirilmelidir. Örneğin, 10 milyon TL katılma hesabı ve 10 milyon TL diğer kaynaklardan kredi kullanılan kredi borçlusunun ödeme güçlüğüne düşmesi halinde kredi borçlusundan tahsil edilen 10 milyon TL’nin

öncelikle katılma hesaplarından kullanılan kredinin kapatılması ya da diğer kaynaklardan kullanılan kredilerin kapatılması için mi kullanılacağı muğlaktır.

- Hem katılma hesaplarında hem de diğer kaynaklarda atıl fon bulunması halinde Katılım Bankasının atıl fon kaynakları arasında nasıl tercih yapacağı belirsizdir. Örneğin, 10 milyon TL atıl katılma hesabı ve 10 milyon TL atıl diğer kaynaklar olması halinde 10 milyon TL'lik kredi talebinin hangi kaynaktan öncelikle karşılanacağı netleştirilmelidir. Atıl kaynaklar arasında, katılma hesaplarının öncelenmesi beklenir.
- Kredibilitesi yüksek veya düşük iki kredi talebinden hangisinin katılma hesaplarından ve hangisinin diğer kaynaklardan karşılanacağı muğlaktır. Kredibilitesi daha yüksek işletmelerin nakit kredi taleplerinin katılma hesaplarından karşılanması beklenir.
- Vade farkı geliri yüksek veya düşük iki kredi talebinden hangisinin katılma hesaplarından ve hangisinin diğer kaynaklardan karşılanacağı belirsizdir. Örneğin, %40 vade farkı talep edilen kredi ile %30 vade farkı talep edilen kredinin katılma hesaplarından mı yoksa diğer kaynaklardan mı kullanılacağı muğlaktır. Getirisi daha yüksek kredilerin katılma hesaplarından karşılanması beklenir.
- Teminat yapısı güçlü veya düşük iki kredi talebinden hangisinin katılma hesaplarından ve hangisinin diğer kaynaklardan karşılanacağı muğlaktır. Teminatı daha yüksek kredilerin katılma hesaplarından karşılanması beklenir.

Katılım Bankalarının, katılma hesabı sahiplerinin haklarını gözeterek şekilde hareket etmesi beklenir. Aralık 2022 itibariyle Katılım Bankalarının nakdi kredi olarak kullanılabilecekleri kaynakları şu şekildedir.

Tablo 7: Nakdi Kredi Kaynakları ve Dağılımı (Aralık 2022)

Nakdi Kredi Kaynakları	Tutar (milyar TL)	%	Sonuç
Özel Cari Hesaplar	373,0.-TL	%52	Net gelir (kâr), Katılım Bankası hesabına gelir kaydedilmektedir. Net gider (zarar), Katılım Bankası hesabına gider kaydedilmektedir.
Borçlanma	104,4.-TL		
Özkaynaklar	84,3.-TL		
Ara Toplam	561,7.-TL		
Katılma Hesapları	518,1.-TL	%48	Net gelir (kâr), paylaşım oranında katılma hesaplarına yansıtılmaktadır. Net gider (zarar), %100 oranında katılma hesaplarına yansıtılmaktadır.

Kaynak: BDDK

SONUÇ

Özel Finans Kurumlarının (Katılım Bankalarının) kurulmasına dair süreç 1983 yılında başlamış ve ilk Özel Finans Kurumu 1985 yılında faaliyete başlamıştır. Süreç içerisinde Özel Finans Kurumları konvansiyonel bankacılığa yakınlaşmış, 2005 yılında kabul edilen 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile Özel Finans Kurumları Katılım Bankalarına dönüşmüştür.

Katılım Bankaları, öncesinde Özel Finans Kurumları, 'faizsiz finansın' esasını oluşturan muşarake ve mudarabe gibi 'ortaklığa dayalı finansman' çözümleri yerine murabaha (kurumsal/bireysel finansman) ve icara (finansal kiralama) gibi 'borca dayalı finansman' ürünlerini tercih etmişlerdir. Bu tercih sonucunda, Katılım Bankaları toplam kredilerinin %99,3'ü

murabaha ve icara kredilerinden oluşmuştur. Bu nedenle kredi kuruluşları, ‘Katılım Bankasından’ ziyade ‘Murabaha Bankası’ görünümü arz etmektedir.

Faizsiz finansın ‘borca dayalı finansman’ uygulamalarında ‘muameleyi’ esas alan ‘şekilci’ bir yaklaşım söz konusudur. Bu yaklaşımda, ticaret yapmaktan ziyade ‘ticaret yapıyormuş gibi’ muamele (işlem) yapılması makul görülmektedir. Esasen Katılım Bankaları, ticari işletmeler değil, ticaretin finansmanını sağlayan kredi kuruluşlarıdır. Bir kredi kuruluşu olarak Katılım Bankalarının ‘faizsiz’ kredi hesaplamaları ile konvansiyonel bankaların ‘faizli’ kredi hesaplamaları oldukça benzemektedir. Özel Finans Kurumlarıyla başlayan ve Katılım Bankaları ile devam eden bu süreçte, kredilerin ‘hesaplama’ yöntemleri sürekli göz ardı edilmiştir. Bu mesele ele alındığında ‘faizin’ muamele mi yoksa hesaplama mı olduğu sorusu ortaya çıkacaktır.

Katılım Bankaları, nakdi kredilerden elde ettikleri ‘vade farkı gelirini’ (mal veya hizmetin ‘spot fiyatı’ ile ‘vadeli fiyatı’ arasındaki pozitif farkı) ‘kâr’ adı altında, bu nakdi krediler için hesaplanan ‘karşılıkları’ ise ‘zarar’ adı altında katılma hesaplarına yansıtılmaktadır. Ancak, Katılım Bankalarının katılma hesaplarına dağıtması gereken başkaca gelirler ile dağıtmaması gereken giderler söz konusudur.

İlkesel olarak, katılma hesapları sayesinde elde edilen tüm gelirlerin katılma hesapları ile adil bir şekilde paylaşılması, katılma hesapları ile ilgili olmayan hiçbir giderin yansıtılmaması, suiistimal, hata ve kusur nedeniyle oluşan kredi zararların tamamından Katılım Bankasının sorumlu olması, ihtimalen oluşan kredi zararların da adil bir şekilde paylaşılması beklenir. Enflasyon karşısında makul bir getiri beklentisi ile ‘mevduatlarını’ katılma hesabı aldı altında bu kredi kuruluşlarına yatıran ‘mudilerin’ hak ve menfaatlerinin korunması için yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

ETİK BEYAN VE AÇIKLAMALAR

Etik Kurul Onay Bilgileri Beyanı

Çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen bir çalışmadır.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Yazarın katkısı %100’dir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (2015, 1 Kasım). *Resmî Gazete (Sayı: 25983)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5411&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman Şirketleri Kanunu (2012, 13 Aralık). *Resmî Gazete (Sayı: 28496)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6361&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (2012). *Faizsiz Bankacılık Standartları* (M. Odabaşı ve İ. E. Aktepe, Çev.), Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayınları, Sayı 2, İstanbul. (Orijinali 2010 yılında yayımlanmıştır).
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, İnteraktif Aylık Bülten Aralık 2022, Erişim adresi: www.bddk.org.tr/BultenAylık/tr/Home/Gelismis. Erişim tarihi: 24/02/2023.
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (2015, 23 Ekim). *Resmî Gazete (Sayı: 29511)*, Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21192&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5x>
- Bankalarının Özkaynaklarına İlişkin Yönetmelik (2013, 5 Eylül). *Resmî Gazete (Sayı: 28756)*, Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18799&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2016, 22 Haziran). *Resmî Gazete (Sayı: 29750)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=22599&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Mevduat ve Katılım Fonunun Kabulüne, Çekilmesine ve Zamanaşımına Uğrayan Mevduat, Katılım Fonu, Emanet ve Alacaklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2006, 1 Kasım). *Resmî Gazete (Sayı: 26333)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10735&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik (2006, 7 Kasım). *Resmî Gazete (Sayı: 26339)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10769&MevzuatTertip=5>
- TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı (2016, 3 Kasım). *Resmî Gazete (Sayı: 26335)*. Erişim adresi: https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TMS/TMS_39_2018.pdf
- Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (2013, 25 Aralık). *Resmî Gazete (Sayı: 28862)*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19166&mevzuatTur=Tebliğ&mevzuatTertip=5>